

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

CONSIDERAȚII PRIVIND TERMENUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ - PARTEA II

Prof. univ. dr. Ioana NICOLAE

Abstract

The present study proposed to present the reinstatement in the succession option term, to indicate the term in which this request must be made and last but not least, to identify the effects of the reinstatement in the succession option. We also analyzed the possibility recognized by the legislator to request the extension of the succession option term, with its particularities.

Keywords: *succession option term, reinstatement in the succession option term, extension of the succession option term.*

1. Repunerea în termenul de opțiune succesorală. Noțiune și motive

Potrivit art. 2522 alin. (1) C. civ., cel care, din motive temeinice, nu și-a exercitat în termen dreptul la acțiune supus prescripției poate cere organului de jurisdicție competent repunerea în termen și judecarea cauzei. În materia care ne interesează, înseamnă că succesibilul, care având anumite motive temeinice nu și-a exercitat dreptul său de opțiune succesorală, se poate adresa instanței de judecată solicitând repunerea sa în termen. De asemenea, potrivit art. 1103 alin. (3) C. civ., termenului de opțiune succesorală i se aplică prevederile cuprinse în cartea a VI-a referitoare la suspendarea și repunerea în termenul de prescripție extincțivă, aceste chestiuni fiind analizate în prima parte a studiului dedicat termenului de opțiune succesorală.

Concluzionând, putem afirma că repunerea în termenul de opțiune succesorală este acel beneficiu recunoscut de lege succesibilului, în temeiul căruia, în

anumite condiții, acesta își poate exercita dreptul de opțiune succesorală chiar dacă termenul de opțiune succesorală s-a împlinit¹. Se impune a sublinia că repunerea în termenul de opțiune succesorală are caracter judiciar, operează la cerere, iar nu din oficiu, iar competența de soluționare aparține judecătoriei de la locul deschiderii moștenirii. Aceasta înseamnă că notarul public sau organele administrației publice nu vor putea decide repunerea în termen, chiar la cererea succesibilului. Există însă și anumite situații expres prevăzute de legile speciale în care repunerea în termenul de opțiune succesorală are loc de drept. În acest sens, menționăm că în Legea nr. 18/1991, Legea nr. 112/1995 și Legea nr. 10/2001 se prevede că cei care nu au acceptat moștenirea sunt repuși de drept în termenul de opțiune succesorală.

Prezintă așadar relevanță motivele pe care se întemeiază cererea succesibilului de repunere în termen, sens în care în doctrină și în jurisprudență s-au reținut următoarele²:

1. necunoașterea morții defunctului ca urmare a ascunderii cu rea-credință a acesteia de către ceilalți moștenitori;
2. împrejurarea că decesul a avut loc în străinătate sau chiar într-o altă localitate din țară ori chiar în aceeași localitate, iar succesibilul nu ținea vreo legătură cu defunctul, așa încât a aflat târziu de deces;
3. decesul s-a produs în penitenciar, iar succesibilul nu l-a cunoscut;
4. părăsirea copilului minor de către reprezentantul sau ocrotitorul legal;
5. îndrumarea greșită de către notarul, urmată de tergiversări din partea organelor administrației publice;
6. starea de boală gravă și de durată a succesibilului;
7. executarea de către succesibil a unei pedepse privative de libertate pe parcursul termenului de opțiune succesorală, care l-a împiedicat să afle de deces.

Este important să precizăm că motivele temeinice care justifică repunerea în termen nu trebuie să fie imputabile succesibilului. Enumerarea anterioară are caracter pur exemplificativ, ceea ce înseamnă că în practica judiciară pot exista și alte motive temeinice care să justifice hotărârea instanței de judecată în admiterea unei cereri de repunere în termen a succesibilului. Ceea ce se remarcă în enumerarea anterioară este faptul că acele motive temeinice nu se încadrează în noțiunea de forță majoră, ci mai degrabă în cea de cazuri fortuite, instanța fiind cea chemată să verifice aspectele respective³ și să decidă în consecință. În esență, reținem că motivele temeinice la care se referă legiuitorul, și care îl împiedică pe

¹ G. Boroș, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 691.

² G. Boroș, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 692.

³ Al. Bacaci, Gh. Comăniță, *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 200.

succesibil să își exercite dreptul de opțiune succesorală, sunt motive care nu îi sunt imputabile acestuia și totodată nu îndeplinesc caracterul forței majore, nefiind absolut invincibile⁴.

2. Termenul în care trebuie solicitată repunerea în termen

Repunerea în termen nu poate fi dispusă decât dacă partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea unui termen de 30 de zile, socotit din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care au justificat depășirea termenului de prescripție, potrivit art. 2522 alin. (2) C. civ. Așadar, succesibilul trebuie să formuleze cererea de repunere în termen, adresată instanței, în termen de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care au justificat depășirea termenului de opțiune succesorală. În ceea ce privește natura juridică, menționăm că termenul de 30 de zile este un termen de prescripție extinctivă, iar nu de decădere⁵.

3. Efectele repunerii în termen

Dacă succesibilul, odată cu cererea de repunere în termen, formulează și o acțiune având ca obiect valorificarea unor pretenții ale sale în calitate de moștenitor acceptant, cum ar fi spre exemplu partajul succesoral, reducățiunea unei liberalități excesive, anularea certificatului de moștenitor etc., instanța, dacă va dispune repunerea în termenul de opțiune succesorală, va trece la soluționarea acțiunii respective pe fond. Dacă însă, capătul de cerere prin care s-a solicitat repunerea în termen este respins ca neîntemeiat sau ca tardiv, atunci celelalte capete de cerere vor fi respinse ca fiind formulate de o persoană fără calitate procesuală activă, iar nu ca prescrise⁶.

Dacă însă s-a formulat doar cerere de repunere în termenul de opțiune succesorală, în cazul admiterii acesteia, instanța poate acorda succesibilului un termen pentru exercitarea dreptului său de opțiune succesorală. Un astfel de termen nu va mai fi acordat dacă succesibilul a declarat în cererea de repunere în termen că acceptă moștenirea, fiind vorba de o acceptare expresă prin înscris sub semnătură privată⁷. În literatura de specialitate⁸, s-a exprimat și un alt punct de vedere, în sensul că se apreciază că admiterea cererii de repunere în termen are

⁴ I. Genoiu, *Dreptul la moștenire în Codul civil*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 289.

⁵ G. Boroș, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 692.

⁶ G. Boroș, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 692.

⁷ G. Boroș, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 692.

⁸ I. Genoiu, *Dreptul la moștenire în Codul civil*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 290.

semnificația unei acceptări implicite a moștenirii de către succesibilul reclamant, astfel încât nu se va mai acorda un nou termen pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală. Nu achiesăm însă la acest punct de vedere pentru motivele și cu distincțiile enunțate anterior.

4. Prorogarea sau prelungirea termenului de opțiune succesorală

Potrivit art. 1104 C. civ., în cazul în care succesibilul a cerut întocmirea inventarului anterior exercitării dreptului de opțiune succesorală, termenul de opțiune nu se va împlini mai devreme de două luni de la data la care i se comunică procesul-verbal de inventariere. Pe durata efectuării inventarului, succesibilul nu poate fi considerat moștenitor, cu excepția cazului în care a acceptat moștenirea.

Concluzionăm astfel că succesibilul trebuie să formuleze cererea de inventariere:

1. în interiorul termenului de opțiune succesorală și
2. anterior exprimării opțiunii sale în privința moștenirii.

Așadar, potrivit legii, din momentul comunicării procesului-verbal de inventariere, succesibilul trebuie să aibă cel puțin două luni până la împlinirea termenului de opțiune succesorală, deci acesta din urmă se va prelungi dacă din termenul de opțiune succesorală de 1 an ar rămâne mai puțin de două luni, precum și atunci când procesul-verbal de inventariere a fost comunicat după împlinirea termenului de un an⁹.

Potrivit art. 1115 C. civ., succesibilii, creditorii moștenirii, precum și alte persoane interesate pot solicita notarului public să efectueze un inventar al bunurilor moștenirii. Dacă succesibilii sau persoanele care dețin bunuri din patrimoniul succesoral se opun, efectuarea inventarului este dispusă de către instanța judecătorească de la locul deschiderii moștenirii. Inventarul se efectuează de către persoana desemnată prin acordul succesibililor și al creditorilor sau, în lipsa unui asemenea acord, de către persoana desemnată fie de notar, fie, după caz, de instanța de judecată competentă.

Concluzionăm astfel că optica legiuitorului a fost aceea de a acorda succesibilului posibilitatea de a-și manifesta opțiunea succesorală cunoscând componența moștenirii. În acest scop a fost reglementată posibilitatea prorogării termenului de opțiune succesorală, cu respectarea însă a regulilor menționate anterior, respectiv solicitarea de inventariere a bunurilor moștenirii să fie solicitată în interiorul termenului de opțiune succesorală și totodată anterior exprimării opțiunii sale în privința moștenirii.

⁹ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 693.

5. Concluzii

Am analizat, în prezenta parte a studiului dedicat termenului de opțiune succesorală, repunerea în termenul de opțiune succesorală, termenul în care trebuie solicitată repunerea în termen, și nu în ultimul rând am identificat care sunt efectele repunerii în termen. De asemenea, am analizat posibilitatea recunoscută de legiuitor de a solicita prorogarea sau prelungirea termenului de opțiune succesorală, cu particularitățile sale.

Bibliografie

1. Nicolae I., *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
2. Boroș G., Anghelescu C.A., Nicolae I., *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022;
3. Bacaci Al., Comăniță Gh., *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013;
4. Genoiu I., *Dreptul la moștenire în Codul civil*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2013.